

ช่อแฮศรีเมือง : ทุนทางวัฒนธรรมกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ
สร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
Cho Hae Sri Mueang : Cultural Capital and the Creative
Economy Development Guidelines in Cho Hae Sub-district
Community, Mueang District, Phrae Province

ภาณุรังษี เดือนโเฮ้ง^{1*} ชยพล อินทรวงศ์² และดวงพร ปี่หัตถกิจกุล³
Panurungsee Duanhong^{1*}, Chayapol Indrawong²
and Doungporn Behattakijcool³

Received : June 15, 2023; Revised : July 7, 2023; Accepted : July 7, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความเรื่อง ช่อแฮศรีเมือง : ทุนทางวัฒนธรรมกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายในพื้นที่ชุมชนตำบลช่อแฮ รวมถึงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเผยแพร่วัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ตำบลช่อแฮและพื้นที่เชื่อมโยง ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนตำบลช่อแฮ เป็นพื้นที่วัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดแพร่ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีประวัติศาสตร์ของพื้นที่อันยาวนาน การก่อสร้างองค์พระธาตุช่อแฮคือ จุดกำเนิดของการประดิษฐ์วัฒนธรรม การประดิษฐ์ความเชื่อ จารีต การประดิษฐ์ประเพณี และ

^{1,3}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์; Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University, Thailand.

²คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต; Faculty of Communication Arts, Kasem Bundit University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : Panurungseethai@hotmail.com

Citation : Duanhong, P., Indrawong, C. and Behattakijcool, D. (2023). Cho Hae Sri Mueang : Cultural Capital and the Creative Economy Development Guidelines in Cho Hae Sub-district Community, Mueang District, Phrae Province. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(2) : 345-358;

งานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ซึ่งกลายเป็นมรดกที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ส่งผลให้ชุมชนแห่งนี้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนตลอดปี ทำให้มีโอกาสดิบตัวอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำมาต่อยอดเป็นกลไกเพิ่มมูลค่าในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่นี้ได้

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือ การสร้างมูลค่าสินค้าหรือ บริการที่เกิดจากความคิดภูมิปัญญาของมนุษย์ และทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลช่อแฮ ได้แก่ งานฝีมือและหัตถกรรม ศิลปะการแสดง งานทัศนศิลป์ งานออกแบบ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

คำสำคัญ (Keywords) : ทุนวัฒนธรรม, พื้นที่วัฒนธรรม, การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

Article subject “Cho Hae Sri Mueang : Cultural Capital and the Creative Economy Development Guidelines in Cho Hae Sub-district Community, Mueang District, Phrae Province” The purpose of this study was to study the creative economy development approach based on diverse cultural capital in Cho Hae sub-district community area. Including to promote tourism and disseminate the culture that is the identity of the Cho Hae sub-district and the connected area.

The results of the study showed that Cho Hae sub-district community It is an important cultural area of Phrae Province. It is culturally diverse and has a long history of the area. The construction of Phra That Cho Hae is the origin of cultural invention. invention of beliefs, traditions, invention of traditions and artistic creations that are unique to specific areas. which has become a valuable cultural and tourism heritage today. As a result, this community receives the attention of tourists visiting throughout the year. This gives us the opportunity to grow continuously. And can be further developed as a value-added mechanism in the dimension of the creative economy to develop the community economy in this area.

Citation : ภาณุรังษี เตือนไธสง, ชยพล อินทรวงค์ และดวงพร ปี่หัตถกิจกุล. (2566). ช่อแฮศรีเมือง : ทุนทางวัฒนธรรมกับแนว

ทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. วารสารการบริหารการ
ปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(2) : 345-358; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.xx>

Guidelines for the development of the creative economy is the creation of value for goods or services arising from human wisdom ideas. And important cultural capital that will help develop the creative economy of the Cho Hae sub-district community including handicrafts and handicrafts, performing arts, visual arts, design, and cultural tourism.

Keywords : Cultural Capital, Cultural Area, Creative Economy Development

บทนำ (Introduction)

จังหวัดแพร่เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีประวัติศาสตร์ของพื้นที่ยาวนาน ตั้งแต่ยุคแคว้นโบราณจนถึงยุคนครรัฐอิสระ ในฐานะหัวเมืองประเทศราชล้านนาแห่งสยามประเทศ ก่อนที่จะมีการยกเลิกการปกครองในระบอบเจ้าประเทศราช ในสมัยเจ้าพิริยเทพวงศ์อุตร เจ้าผู้ครองนครแพร่องค์สุดท้าย เมื่อ พ.ศ.2445 ซึ่งตรงกับสมัย รัชกาลที่ 5 จึงมีการแต่งตั้งข้าหลวงมาบริหารราชการแผ่นดินในยุคต่อมา เป็นปัจจุบันมีตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นตำแหน่งผู้ปกครองสูงสุดในจังหวัดแพร่ นับว่ามีประวัติศาสตร์และพัฒนาการของพื้นที่ยาวนาน ปรากฏหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุด คือ การบูรณะองค์พระธาตุช่อแฮ ศาสนสถานอันเก่าแก่คู่บ้านคูเมืองของ จ.แพร่ ในสมัยพระยาสิทธิแห่งกรุงสุโขทัย (ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ราชวงศ์พระร่วง ครองกรุงสุโขทัย เมื่อ พ.ศ. 1890 - พ.ศ. 1912 หรือ พ.ศ.1914) ซึ่งการสร้างองค์พระธาตุช่อแฮ จะต้องเกิดขึ้นก่อนนั้น ความเก่าแก่ขององค์พระธาตุช่อแฮ บ่งบอกถึงการประดิษฐานพระพุทธศาสนาในดินแดนแห่งนี้ หรือที่ปรากฏชื่อเดิมว่า “เวียงโกศัย” หรือ “พลรัฐนคร” อีกนัยยะหนึ่งการสร้างองค์พระธาตุช่อแฮ ยังเป็นจุดกำเนิดของการประดิษฐ์วัฒนธรรม การประดิษฐ์ความเชื่อ การประดิษฐ์ประเพณี และงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ผ่านงานพุทธศิลป์ ซึ่งปรากฏหลักฐานเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับวัดพระธาตุช่อแฮตกทอดมาสู่อนุชนรุ่นหลัง นับเป็นมรดกทางสังคมที่เป็นอัตลักษณ์ และมีคุณค่าทางวัฒนธรรมและมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวแพร่และชาวต่างจังหวัดเดินทางมาสักการะตลอดปี ทำให้พื้นที่ชุมชนรอบพระธาตุช่อแฮ มีโอกาสเติบโตทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

ชุมชนที่อาศัยอยู่ร่วมกันรอบพระธาตุช่อแฮนี้ มีพัฒนาการทางวัฒนธรรมบนรากฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อ จารีต ประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม และมีพัฒนาการเป็นทุน

Citation : Duanhong, P., Indrawong, C. and Behattakijool, D. (2023). Cho Hae Sri Mueang : Cultural Capital and the Creative Economy Development Guidelines in Cho Hae Sub-district Community, Mueang District, Phrae Province. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(2) : 345-358;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.xx>

วัฒนธรรมร่วมสมัยที่หลากหลาย ทำให้จัดว่าเป็นพื้นที่วัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์และมีความโดดเด่นเฉพาะตัว ซึ่งปัจจุบันองค์พระธาตุช่อแฮ ยังเป็นศาสนสถานที่เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อของคนทั่วประเทศ โดยเฉพาะความเชื่อตามคติความเชื่อล้านนา สามารถนำมาต่อยอดเป็นกลไกเพิ่มมูลค่าทุนทางวัฒนธรรมในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่นี้ได้

นอกจากนี้ในพื้นที่ตำบลช่อแฮ ยังมีสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรมอีก 2 แห่งที่สามารถเชื่อมโยงความหมายทางนิเวศน์วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุช่อแฮ ได้ในมิติของทุนทางวัฒนธรรม คือ วัดพระธาตุดอยเล็ง ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากวัดพระธาตุช่อแฮประมาณ 3 กม. และมีทัศนียภาพสวยงามอยู่บนยอดดอยขนาดเล็กที่เห็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมเมืองเก่าที่มีชีวิตของชุมชนวัดพระธาตุช่อแฮได้อย่างน่าสนใจ รวมทั้งยังมีตำนานการสร้างวัดที่เชื่อมโยงกับผู้สร้างพระธาตุช่อแฮ รวมทั้ง วัดพระธาตุจอมแจ้ง ซึ่งเป็นศาสนสถานเก่าแก่ใกล้เคียงกันและอยู่ห่างจากวัดพระธาตุช่อแฮประมาณ 2 กม. ซึ่งสามารถต่อยอดการพัฒนาทุนวัฒนธรรมร่วมกันได้

พื้นที่ชุมชนรอบพระธาตุช่อแฮ เป็นพื้นที่ที่มีการอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่การก่อสร้างพระธาตุช่อแฮ และยังคงเป็นแหล่งผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมในบริบทของการท่องเที่ยวที่มีการประดิษฐ์ประเพณี ประดิษฐ์ความหมายทางสังคมจากวิถีความเชื่อ จารีต วัฒนธรรมของผู้คนมาตราบปัจจุบัน เช่น ประเพณีสงเคราะห์ ประเพณีการสืบชะตา ประเพณีการเอาขวัญ (บายศรีสู่ขวัญ) หรือพิธีกรรมตามความเชื่อเพื่อเสริมสิริมงคลอื่นๆ แม้พื้นที่ชุมชนรอบพระธาตุช่อแฮ จะถูกแบ่งเขตโดยอำนาจรัฐชาติ เป็นเขตปกครองระดับตำบล ใน อ.เมือง จ.แพร่ และบริหารส่วนท้องถิ่นโดยเทศบาลตำบลช่อแฮ หากแต่ชุมชนทั่วจังหวัดยังคงสืบทอด อนุรักษ์ดำรงวิถีชีวิตจารีตแต่ครั้งอดีตกาลจนปัจจุบัน นับว่าพื้นที่ชุมชนรอบวัดพระธาตุช่อแฮ เป็นพื้นที่ “เมืองเก่าที่มีชีวิต” (The living old town) ที่มีลักษณะเป็น “นิเวศน์วัฒนธรรม” เนื่องจากยังมีความเป็นพื้นที่วัฒนธรรมที่ถูกใช้งานตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องมาตราบปัจจุบัน โดยไม่ถูกทิ้งเป็นโบราณสถานร้าง (dead monument) และยังคงมีการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Culture Re-production) ในพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว เช่น ประเพณีงานนมัสการพระธาตุช่อแฮ ปัจจุบันถูกกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Culture Re-production) มาตอบสนองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในชื่อ “งานนมัสการพระธาตุช่อแฮ เมืองแพร่แห่ตุงหลวง” ซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 หรือ “หกเป็ง”

Citation : ภาณุรังษี เตือนไธสง, ชยพล อินทรวงศ์ และดวงพร ปี่หัดถกกิจกุล. (2566). ช่อแฮศรีเมือง : ทุนทางวัฒนธรรมกับแนว

ทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(2) : 345-358; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgrisru.2023.xx>

ประมาณเดือนมีนาคมของทุกปี ซึ่งกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยมีการประดิษฐ์ความหมายให้ “ตุง” เป็นเครื่องสักการบูชาพระธาตุช่อแฮ อันสื่อความหมายถึงชื่อขององค์พระธาตุที่บูชาด้วยธงผ้าแพร ซึ่งน่าจะหมายถึง “ตุง” ของชาวล้านนา

จากความรู้ ความเข้าใจในทุนวัฒนธรรมของชุมชน ต.ช่อแฮ ดังกล่าวมาแล้ว จึงเป็นข้อมูลสำคัญในการวางนโยบายและแผนปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ ของคนในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้การศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทุนวัฒนธรรมของพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะนอกจากจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากของพื้นที่ ซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่แล้ว ยังช่วยเสริมสร้างภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ ที่หล่อหลอมสำนึกความสามัคคี ความร่วมมือและการอยู่ร่วมกัน ในสังคมนานาชาติ จังหวัดและระดับชาติอีกด้วย เพราะหน่วยพื้นที่ปกครองต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นสังคมระดับชาตินั้น ได้กระจายตัวไปเป็นองค์ประกอบของสังคมทั่วประเทศ ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั่วประเทศ และในมิติของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือ การสร้างมูลค่าสินค้า หรือ บริการที่เกิดจากความคิดภูมิปัญญาของมนุษย์ และในมิติการพัฒนานั้น ทุนทางวัฒนธรรมของพื้นที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของพื้นที่ได้อย่างดีในระยะยาว

เนื้อหา (Content)

พื้นที่ชุมชนช่อแฮ อยู่ในเขตปกครองเทศบาลตำบลช่อแฮ อ.เมือง จ.แพร่ อยู่ห่างจากตัวเมือง 7 กม. มีถนนสะดวกเนื่องจากมีสถานที่สำคัญที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงตั้งอยู่ในพื้นที่ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และเป็นพื้นที่ที่ตั้งของวัดพระธาตุเก่าแก่ สามพระธาตุ คือ วัดพระธาตุช่อแฮ วัดพระธาตุดอยเล็ง วัดพระธาตุจอมแจ้ง ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญที่เคารพสักการะของนักท่องเที่ยวและมีศักยภาพดึงดูดความสนใจให้มาเยือนด้วยคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และเหตุผลเชิงจิตวิญญาณในแง่แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา รวมทั้งเป็นจุดก่อเกิดความเชื่อและศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่มากมายมาอย่างยาวนาน รวมทั้งยังเป็นพื้นที่ชุมชนที่ตอบสนองการใช้งานของสังคมมนุษย์มาตราบนานนับปัจจุบัน และประชาชนประกอบอาชีพทางการเกษตร มีรายได้จากการทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย นอกนั้นยังมีอาชีพเสริม คือ อุตสาหกรรมในครัวเรือน การทำเหมือง และบางส่วนไปรับจ้างในตัวเมืองและต่างจังหวัด ด้านวิถีชีวิต

Citation : Duanhong, P., Indrawong, C. and Behattakijool, D. (2023). Cho Hae Sri Mueang : Cultural Capital and

the Creative Economy Development Guidelines in Cho Hae Sub-district Community, Mueang District, Phrae Province. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(2) : 345-358;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.xx>

ประชากรส่วนใหญ่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียม วิถีจารีตวัฒนธรรมล้านนาตะวันออกและวัฒนธรรมภาคเหนือ สภาพสังคมเป็นสังคมชนบท มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สถาบันครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ ประชากรส่วนใหญ่ มีลำน้ำแม่สาย และลำน้ำแม่กอน ไหลผ่าน มีทรัพยากรป่าไม้สมบูรณ์ เนื่องจากด้านหลังพระธาตุช่อแฮเป็นเทือกเขาที่กั้นระหว่าง จ.แพร่ กับ จ.อุตรดิตถ์ ก่อให้เกิดนิเวศน์วัฒนธรรม ที่มีความลงตัวระหว่างมรดกธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรม มีสุนทรียศาสตร์ของพื้นที่มีดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ปัจจุบันเริ่มมีการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวโดยเฉพาะในเขต 3 พระธาตุดังกล่าว ตำบลช่อแฮ มีศาสนาสถานในตำบล 13 แห่ง ประกอบด้วยวัด 9 วัด สำนักสงฆ์ 3 แห่ง โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง มาตรฐานคุณภาพชีวิตดีพอใช้ มีไฟฟ้าใช้ครบ 3,105 ครัวเรือน มีการประปาของเทศบาลให้บริการน้ำประปาใช้ 1,765 ครัวเรือน และมีการใช้น้ำบ่อและน้ำบาดาลบางหมู่บ้าน มีสวัสดิการสังคมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลดี

ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีไม่มาก และยังไม่หลากหลายและไม่โดดเด่น เมื่อเทียบกับความเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญและมีชื่อเสียงอย่างวัดพระธาตุช่อแฮ พระอารามหลวง และมีวัดพระธาตุดอยเล้ง และวัดพระธาตุจอมแจ้ง อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงที่สามารถเพิ่มแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบกับอยู่ในเขต อ.เมือง ซึ่งมีระยะทางห่างจากตัวเมืองเพียง 7 กม. มีถนนที่เชื่อมการคมนาคมจากทางสายหลักที่จะไป จ.น่าน ใกล้กับสนามบินที่ช่วยอำนวยความสะดวกทั้งนักท่องเที่ยว ใน จ.แพร่ และนักท่องเที่ยวต่างถิ่น รวมทั้งเชื่อมโยงพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอื่นของจังหวัด ในระยะทางไม่เกิน 10 กม. เช่น คุ้มเจ้าหลวง (ที่ประทับวาระราชการของเจ้าพิริยะเทพวงศ์อุดร เจ้าผู้ครองนครแพร่องค์สุดท้าย) คุ้มวงศ์บุรี (ที่ประทับของแม่เจ้าบัวถา มหายศปัญญา ชายองค์แรกของเจ้าพิริยะเทพวงศ์อุดร เจ้าผู้ครองนครแพร่องค์สุดท้าย) วัดจอมสวรรค์ วัดสถาปัตยกรรมไทยใหญ่ที่สวยงามสมบูรณ์ กาดกองเก่า ซึ่งเป็นถนนคนเดินที่จัดทำเย็นวันเสาร์ ย่านเมืองเก่าในเขตกำแพงเมืองแพร่ ชุมชนบ้านทุ่งไธสง ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีสินค้าหัตถกรรม OTOP ชื่อตัวอย่างผ้าหม้อห้อม หรือบ้านถิ่น ซึ่งเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมไทลื้อ ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและมีสินค้าหัตถกรรมมากมาย ฯลฯ

สอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของพระศรีรัตนมุนี ไยอินทร์ และดาวเหนือ บุตรสีทา ที่พบว่าวิวัฒนาการของชุมชนเกิดจากการรวมตัวของผู้คนทั้งในชนบทและในเมือง ในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด ในอาชีพหนึ่งหรือในความสนใจร่วมกันของคนหลายอาชีพจากหลายแห่ง หลายพื้นที่ การรวมตัวกันดังกล่าวเป็นกลุ่มอาชีพ เป็นชมรม มีกติกาหลักการและกฎเกณฑ์ของการ

Citation : ภาณุรังษี เตือนไธสง, ชยพล อินทรวงศ์ และดวงพร ปี่หัตถกิจกุล. (2566). ช่อแฮศรีเมือง : ทิวทางวัฒนธรรมกับแนว

ทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(2) : 345-358; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.xx>

อยู่ร่วมกัน การเสริมสร้างให้ชุมชนมีการรวมตัวอย่างเข้มแข็งมาร่วมคิดร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบที่หลากหลายตามภูมิสังคม ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตบนฐานทรัพยากร ภูมิปัญญา และวิถีวัฒนธรรมชุมชน ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรักความเอื้ออาทร มีความสามัคคี เสียสละ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองและผู้อื่น จึงเป็นการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาเป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อมุ่งไปสู่ความสุขที่เกิดจาก ความสมดุล ความพอประมาณอย่างมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ (พระศรีรัตนมุนี โยอินทร์ และนายดาวเหนือ บุตรสีทา, 2559)

ดังนั้น การที่จะพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น จำเป็นต้องเข้าใจทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ เสียก่อน ซึ่งในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยจะดำเนินงานด้วยความรับผิดชอบตามหลักธรรมาภิบาล โดยคำนึงถึงผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม เพื่อขับเคลื่อนการจัดการทุนวัฒนธรรมให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนนิเวศน์วัฒนธรรมเมืองเก่าที่มีชีวิตของชุมชน ต.ช่อแฮ อย่างยั่งยืน เพื่อการยกระดับการดำเนินการนี้ไปยังผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ต.ช่อแฮ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันในเครือข่ายชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องการดำเนินงานจัดการทุนวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้คำนึงถึงความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้เสียหลักในห่วงโซ่ธุรกิจของกิจกรรมโดยประกอบด้วยกิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตั้งแต่ต้นน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าความร่วมมือของภาคีทุกภาคส่วนใน ต.ช่อแฮ ที่มีส่วนช่วยสร้างคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการทางวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียหลักทุกภาคส่วน รวมทั้งเป็นกลไกสร้างรายได้กลับสู่ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมในชุมชนอย่างยั่งยืน

ทุนทางวัฒนธรรม หมายถึง คุณค่าที่บุคคลได้รับจากกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม จนกลายเป็นคุณสมบัติติดตัวที่เอื้อให้บุคคลนำไปเพิ่มพูนมูลค่าของตนได้ โดยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ ทุนวัฒนธรรมที่แฝงฝังอยู่ในกาย (Embodied Form) ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปของวัตถุ (Objectified Form) และทุนวัฒนธรรมที่อาศัยการสถาปนา (Institutionalization State) ทางคณะผู้วิจัยจึงจัดทำโครงการ โครงการการพัฒนากลไกประชาคมวัฒนธรรมเพื่อการยกระดับเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนนิเวศน์วัฒนธรรมชุมชน ตำบลช่อแฮ จังหวัดแพร่ เพื่อส่งเสริมให้เกิดกลไกประชาคมคนสามกลุ่มในการใช้ทุนวัฒนธรรมของสามประชาชาติได้จะทำให้เศรษฐกิจของชุมชนมีอัตรา

Citation : Duanhong, P., Indrawong, C. and Behattakijool, D. (2023). Cho Hae Sri Mueang : Cultural Capital and

the Creative Economy Development Guidelines in Cho Hae Sub-district Community, Mueang District, Phrae Province. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(2) : 345-358;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.xx>

การเติบโตที่สูงขึ้น สามารถสร้างชมรมคนรุ่นใหม่ ที่นำเอาองค์ความรู้ของช่างพื้นเมืองมาสกัดใส่ความเป็นนวัตกรรมจากมหาวิทยาลัยส่งผลให้เกิดสินค้าและบริการทางด้านความเชื่อ ที่ผู้ประกอบการสามารถใช้ในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ และจะเป็นกลไกที่สำคัญและยั่งยืน

ทั้งนี้ หากมีการส่งเสริมการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่มีเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ก็จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ได้ดี เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวมาเยือนตลอดปี และมีทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสูงจากการมีพระธาตุเก่าแก่อยู่ในพื้นที่ ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้มีผู้คนกลับมาจากทำงานต่างจังหวัด ซึ่งพร้อมจะเป็นผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการรายใหม่ในชุมชนได้ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนตำบลช่อแฮและพื้นที่เชื่อมโยงถูกนำเสนอในงานประเพณีไหว้พระธาตุช่อแฮ เมืองแพร่แห่งดุงหลวง

ที่มา : ภาพรุ่งซี เดือนไอ้ง (2566)

จากภาพที่ 1 จะเห็นว่าปรากฏการณ์ที่สังคมกำลังโหยหาอดีตในปัจจุบัน พื้นที่ใดชุมชนใดที่ยังรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของตนไว้ได้ เมื่อประยุกต์ใช้กับการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์แล้ว พื้นที่เหล่านั้นจะได้รับความสนใจจากคนต่างถิ่นให้มาเยือน หรือมาสัมผัสบรรยากาศที่มีความเป็นของแท้และดั้งเดิม ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งมีหลายชุมชนทางวัฒนธรรมที่การพัฒนาในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ จนได้รับความนิยมนและได้รับการต่อยอดการพัฒนาในฐานะพื้นที่สร้างสรรค์อย่างยั่งยืน เช่น ชุมชนตลาดสามชุก ชุมชนเชียงคาน ชุมชนย่านเมืองเก่าน่าน และชุมชนย่านเมืองเก่าที่อุดมด้วยทุนทางวัฒนธรรมอีกหลายแห่ง ในกรณีศึกษาชุมชนตำบลช่อแฮ พบว่าทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่

Citation : ภาพรุ่งซี เดือนไอ้ง, ชยพล อินทรวงค์ และดวงพร ปี่หัดถักจกกุล. (2566). ช่อแฮศรีเมือง : ทุนทางวัฒนธรรมกับแนว

ทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. วารสารการบริหารการ

ปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(2) : 345-358; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.xx>

สามารถนำมาต่อยอดสร้างรายได้ในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน ตำบลช่อแฮ ได้แก่

1) วัดพระธาตุช่อแฮ ตั้งอยู่เลขที่ 1 หมู่ที่ 11 ถนนช่อแฮ ตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ บนเนื้อที่ 175 ไร่ เป็นที่ประดิษฐานเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองจังหวัดแพร่ เป็นหนึ่งในพระธาตุประจำปีเกิดของผู้ที่เกิดปีชาล (ปีเสือ) ในสิบสองราศีตามคติความเชื่อคนล้านนา มีประวัติความเป็นมาขององค์พระธาตุช่อแฮ ปรากฏใน “ตำนานพระธาตุช่อแฮ” เป็นเอกสารโบราณที่กล่าวถึงที่มาขององค์พระธาตุช่อแฮเป็นความเรียงร้อยแก้ว สำนวนล้านนาโบราณ พบว่าเขียนเป็นอักษรธรรมว่า "ช่อแฮ" และ "ช่อแระ" ซึ่งอ่านว่า "ช่อแฮ" ทั้งสองอย่าง และมีความหมายว่า ธงสามเหลี่ยม ทำด้วยแพร เป็นชื่อปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมืองของชาวแพร่ (เมืองแพร่ มีหลักฐานการเขียนทั้ง "แพล" และ "แพร่" ซึ่งคำแรกเป็นศัพท์ที่เก่าแก่กว่า ซึ่งมีความหมายเหมือนกัน คือ "เจริญ งอกงาม" ทั้งคู่) “ตำนานพระธาตุช่อแฮ” เป็นวรรณกรรม ประเภทความเรียงร้อยแก้ว ปรากฏในเอกสารโบราณหลายฉบับ ลักษณะพุทธศิลป์ขององค์พระธาตุช่อแฮ มีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม บุด้วยทองดอกบวบ สูง 33 เมตร ตั้งอยู่บนฐานเชิงสี่เหลี่ยม 1 ชั้น กว้างด้านละ 11 เมตร ถัดขึ้นไปเป็นฐานหน้ากระดานแปดเหลี่ยม 3 ชั้นรองรับ ถัดไปเป็นฐานบัวคว่ำ และชุดท้องไม้แปดเหลี่ยมลดกันขึ้นไป 7 ชั้น จากนั้นเป็นบัวระฆัง 1 ชั้น และหน้ากระดาน 1 ชั้น จนถึงองค์ระฆังแปดเหลี่ยม ถัดขึ้นไปเป็นบัลลังก์ ย่อเก็จสิบสองและปล้องไฉน ส่วนยอดฉัตรประดับตกแต่งด้วยเครื่องบนแบบล้านนา เป็นดอกหมากเบ็ง จัดกลุ่มศิลปะเป็นศิลปะแบบเชียงแสน บริเวณรอบองค์พระธาตุมีรั้วเหล็ก ล้อมรอบทั้ง 4 ทิศ มีประตูเข้าออก 4 ด้าน แต่ละประตูสร้างซุ้มปราสาทแบบล้านนาผสมศิลปะพม่า เรียกว่า “ปราสาทเพ็อง” (หรือเวชไชยยนต์ปราสาท) ประวัติการสร้าง ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างเมื่อใด แต่จากตำนานพระเจ้าเลียบโลก กล่าวว่า สมัยครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้เสด็จมา ณ ดอยโกสิยะแห่งนี้ (คือ เนินเขาที่ตั้งพระธาตุช่อแฮในปัจจุบัน) และทรงมอบพระเกศาให้กับขุนลัวะอ้ายก้อม หัวหน้าชุมชนบริเวณพระธาตุช่อแฮในยุคนั้น ซึ่งได้นำบรรจุในท้องสิงห์ทองคำแล้วบรรจุไว้ในถ้ำ ไต้องค์พระธาตุแห่งนี้เพื่อเป็นที่สักการะสืบมา มีประเพณีไหว้องค์พระธาตุ โดยยึดตามจันทรคติ ระหว่างวันขึ้น 9 ค่ำถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ได้ ในกลางเดือน 6 เหนือ ใช้ชื่องานว่า “งานประเพณีไหว้พระธาตุช่อแฮ เมืองแพร่แห่งตุงหลวง” ซึ่งจะมีประชาชนไปสักการะเสมอแม้ในยามปกติ แนวทางการพัฒนาวัดพระธาตุช่อแฮ ในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ การพัฒนา

Citation : Duanhong, P., Indrawong, C. and Behattakijool, D. (2023). Cho Hae Sri Mueang : Cultural Capital and

the Creative Economy Development Guidelines in Cho Hae Sub-district Community, Mueang District, Phrae Province. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(2) : 345-358;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.xx>

แบบมีส่วนร่วมของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พัฒนาเป็นพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดปีและดึงคนทุกช่วงวัยเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่วัดพระธาตุช่อแฮ

2) กลองปฐา เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีของชาวล้านนาประเภทเดียวกับกลองสะบัดชัย แต่ทางล้านนาตะวันออกแถบแพร่-น่าน นิยมเรียก กลองปฐา อันหมายถึงกลองสำหรับตีถวายเป็นพุทธบูชา ในวันสำคัญทางศาสนา วันพระ หรือวันที่มีการจัดงานประเพณีทางวัฒนธรรม กลองปฐา ในพื้นที่ จ.แพร่ ยังไม่มีเป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญเพื่อการถ่ายทอดและสืบทอดองค์ความรู้ หรือส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในมิติการท่องเที่ยว แต่ที่คงอยู่เนื่องจากการดำรงอยู่ของวัดพระธาตุช่อแฮ ในฐานะศาสนสถานและชุมชนรอบพระธาตุช่อแฮยังคงมีความเป็นเมืองเก่าที่มีชีวิต มีการอยู่อาศัยของสังคมผู้คนอย่างต่อเนื่อง ทำให้กลองปฐา ยังคงอยู่ด้วยลักษณะการใช้งานในพิธีกรรมของวัด หรือใช้ในช่วงที่มีการจัดงานเทศกาล ประเพณีที่สำคัญในมิติของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ เห็นถึงความสำคัญจึงถ่ายทอด จึงทำให้เกิดการอนุรักษ์ และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ดังกล่าว ในหลายพื้นที่ที่มีการเติบโตทางการท่องเที่ยว และอาจกล่าวได้ว่า กลองปฐา เป็นอัตลักษณ์หนึ่งของชาวล้านนาตะวันออก ซึ่งเป็นที่รับรู้ในระดับสากลแต่มีการสร้างคุณค่าใหม่ด้วยรูปแบบการแสดงแบบดั้งเดิมถูกทดแทนด้วยรูปแบบการแสดงที่มีความพิสดารและตื่นตื่น เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ชม จึงนับได้ว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาต่อยอดเพื่อเพิ่มมูลค่าในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ ในฐานะศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ปัจจุบันวัดต่าง ๆ ใน ต.ช่อแฮ ยังคงมีการตีตลองปฐา และมีกลองปฐาประจำวัดอยู่ทุกวัด

3) ตุงไชย เป็นมรดกทุนทางวัฒนธรรมที่พบได้เหมือนพื้นที่อื่นในวัฒนธรรมล้านนา ซึ่ง ตุง คือ ธงแขวนสำหรับบูชาแบบหนึ่งในศิลปะล้านนา พบเห็นได้ทั่วไปในภาคเหนือของประเทศไทย รวมทั้ง จ.แพร่ และชุมชน ต.ช่อแฮ ซึ่งมีพระธาตุช่อแฮ เป็นศาสนสถานอันเก่าแก่ที่ก่อเกิดพลังศรัทธาและการประดิษฐ์ความหมายทางวัฒนธรรมต่าง ๆ มายาวนานจนเป็นทุนทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่สามารถนำมาต่อยอดการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ ตุงไชย ส่วนใหญ่ทำด้วย ผ้า ไม้ โลหะ ด้าย หรือกระดาษ เป็นรูปแถบยาว ห้อยลง ใช้ประดับ หรือประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ โดยมีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับพิธีกรรมที่ใช้ตุงซึ่งมีหลายประเภท สรุปรูปประเภทของตุงได้ดังนี้ 1. ตุงช่อ 2.ตุง 12 ราศี 3.ตุงไล่หนู 4.) ตุงผ้า หรือ ตุงโย (โยผ้า) 5.ตุงแดง 6.ตุงร้อยแปด 7.ตุงค่าคิง 8.ตุงไชย หรือตุงใจ 9.ตุงสามหาง 10.ตุงเหล็ก-ตุงทอง 11.ตุงกระด้าง สำหรับตุงมงคลนั้น ในแพร่

Citation : ภาณุรังษี เตือนไธ้, ชยพล อินทรวงค์ และดวงพร ปี่หัดถักจกกุล. (2566). ช่อแฮศรีเมือง : ทุนทางวัฒนธรรมกับแนว

ทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. วารสารการบริหารการ
ปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(2) : 345-358; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgrisru.2023.xx>

นิยมเรียกว่า ตุ้งไซย จะมีลวดลายระหว่างห้องของตุ้ง (ห้อง คือ ช่วงชั้นในตัวตุ้ง) คือ จำนวนห้อง 1 3 5 7 9 11 ถือเป็นตุ้งมงคล เป็น ตุ้งที่สามารถใช้ในกิจกรรม เสริมมงคลให้กับคนที่มชีวิตรอยู่ ดังนั้น การนำตุ้งไซย มาใช้ถวายเป็นพุทธรูปบูชาต่อองค์พระธาตุ ก็จะไปเปรียบดั่ง ตุ้งโชค ตุ้งใจ หากนำกลับไปเป็นของที่ระลึก ก็จะมีคามหมายถือเป็นสัญลักษณ์แห่งความโชคดี และความเป็นมงคลแก่ครอบครัวด้วย” การพัฒนาศิลปะการออกแบบตุ้งไซย นำสนอนักท่องเที่ยวให้ซื้อบูชา ก็จะสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องตลอดปี

4) พิธีสืบชะตา เป็นพิธีกรรม มีความสุข การสืบชะตา เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตในวัฒนธรรมล้านนา ซึ่งใน จ.แพร่ ก็เช่นเดียวกันกับพื้นที่วัฒนธรรมล้านนาอื่น ๆ ที่ เชื่อกันว่าเป็นการต่ออายุหรือต่อชีวิตของบ้านเมืองหรือของคนให้ยืนยาว ให้ชีวิตกลับจากร้าย กลายเป็นดีเป็นพิธีกรรมที่ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับการสืบต่ออายุให้ยืนยาว และเสริมสร้างความสุข ความเจริญ และสิริมงคลให้เกิดขึ้นแก่เจ้าของชะตา ตลอดจนเป็นการขจัดภัยอันตรายต่าง ๆ ที่จะ บังเกิดขึ้นให้แก่ล้าวลาดปลอดภัย คำว่า “สืบชะตา” หมายถึง การต่ออายุ, การเกิด, สืบชีวิตให้ยืน ยาวออกไป การสืบชะตาที่พบในชุมชนช่อแฮ มี 3 ประเภท คือ 1.การสืบชะตาเมือง 2.การสืบ ชะตาบ้านหรือหมู่บ้าน 3.การสืบชะตาคน พิธีสืบชะตาเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถต่อ ยอดและสร้างการรับรู้ทางสังคมสู่คนรุ่นใหม่ในฐานะบริการทางวัฒนธรรมที่สร้างรายได้ให้กับ ผู้สูงอายุได้

5) ฟ้อนกลองอืด คือ ฟ้อนเมือง หรือ มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์แบบทางแพร่ ทางน่าน จะ บางที่อาจดูคล้ายฟ้อนเล็บแต่ไม่นิยมใส่เล็บ หรือบางที่เรียกกันว่าฟ้อนแห่ครัวตาน หรือ ฟ้อนเมือง บ้าง แต่ที่นิยมทางแพร่จะเรียก ฟ้อนกลองอืด มีท่าทาง และ เพลงประกอบ ก็จะเป็นเอกลักษณ์ ทั้ง 3 ชื่อนี้เป็นการ ฟ้อนชนิดเดียวกัน แต่เรียกไปตามสถานการณ์ของการฟ้อน ในมิติของการพัฒนา ทุนทางวัฒนธรรม ฟ้อนกลองอืด ถูกประดิษฐ์ความหมายและสร้างการรับรู้สู่นักท่องเที่ยวว่า เป็น ฟ้อนพื้นเมืองประจำเมืองนครแพร่ และกำลังช่วงชิงความหมายทางสังคมว่า เป็นศิลปะการแสดงที่ เป็นอัตลักษณ์ใช้จัดแสดงถวายเป็นพุทธรูปบูชาต่อองค์พระธาตุช่อแฮ กลองอืดที่นำมาประกอบการ ฟ้อนในประเพณี เทศกาลทางวัฒนธรรม หรือกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยว สามารถต่อยอดการ พัฒนาเป็นบริการทางวัฒนธรรมได้ เช่น ในงานเลี้ยงต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือบริการนักท่องเที่ยวที่

Citation : Duanhong, P., Indrawong, C. and Behattakijool, D. (2023). Cho Hae Sri Mueang : Cultural Capital and

the Creative Economy Development Guidelines in Cho Hae Sub-district Community, Mueang District, Phrae Province. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(2) : 345-358;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.xx>

ต้องการมาจัดแสดงถวายเป็นพุทธรูปบูชาแด่องค์พระธาตุช่อแฮ ซึ่งจะได้ทั้งการอนุรักษ์การเผยแพร่ และการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะถิ่น

6) วงดนตรีพื้นเมือง/สะล้อซอซึง ในที่นี้ หมายถึง วงดนตรีที่นำเอาเครื่องดนตรี ประเภท เครื่องสายพื้นเมืองของภาคเหนือ คือ ซึง และสะล้อ และเครื่องประกอบจังหวะมาบรรเลงรวมกัน เป็นวงประกอบการขับร้องทำนองเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ หรือที่เรียกว่าเพลงซอ โดยศิลปินพื้นบ้าน ที่เรียกว่า ช่างซอ ซึ่งเป็นที่นิยมมากในภาคเหนือมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีอยู่เฉพาะใน ภาคเหนือตอนบนเท่านั้น แต่ปัจจุบันศิลปินช่างซอและวงสะล้อซอซึงเหลือน้อยมาก นิยมนำมาละ เล่นในงานบุญ งานกฐิน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ แต่ในมิติการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม การขับซอ และการบรรเลงวงสะล้อ ซอ ซึง ที่มีศิลปินเหลือน้อยมาก สามารถนำมาต่อยอดการพัฒนาที่สร้าง มูลค่าให้กับพื้นที่ได้

7) ผ้าพื้นเมือง /ผ้าด้นมือ ที่พบในพื้นที่ ต.ช่อแฮ ส่วนใหญ่เป็นผ้าพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ และกำลังจะสูญหายไปเนื่องจากมีการผลิตน้อยลง ช่างทอผ้าพื้นเมืองที่ทอได้ก็มีน้อยลง ชิ่นตา มะนาว ชิ่นแหล่ มีแหล่งผลิตน้อยมาก ส่วนใหญ่รับซื้อมาจากนอกตำบลเพื่อจำหน่ายในร้านค้าของที่ ระลึกวัดพระธาตุช่อแฮ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาเยือนตลอดทั้งปี แต่ปัจจุบันมีการทอน้อยมาก เนื่องจากช่างฝีมือที่เหลืออยู่ในวัยสูงอายุ และขาดการถ่ายทอด และมีแหล่งผลิตผ้าด้นมือ ซึ่งเป็น ผลิตภัณฑ์ชุมชนประยุกต์ในพื้นที่บ้านต้นไคร้ที่ผลิตเพื่อจำหน่ายและส่งออก เบื้องต้นพบรายละเอียด ดังนี้ การทำผ้าด้นมือ มีต้นกำเนิดจากต่างประเทศ แต่มาได้รับความนิยมในประเทศไทยหลายสิบปีแล้ว โดยจังหวัดแพร่ถือเป็นแหล่งผลิตแหล่งใหญ่ของประเทศ ซึ่งปราศัญญาผ้าด้นมือประจำ ท้องถิ่น คือ คุณพรทิพย์ ฉ่ำวิเศษ ซึ่งสะสมประสบการณ์ สร้างสรรค์ผลงานที่มีเสน่ห์แบบดั้งเดิม พร้อมเติมเต็มด้วยความคิดสร้างสรรค์ตามยุคสมัยได้เรียนรู้ทุกขั้นตอนการผลิตมาตั้งแต่วัยเยาว์ จึง นำมาพัฒนาสานต่อเป็นอาชีพ ตั้งแต่ปี 2528 ได้นำความรู้พัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าด้นมือ ให้ ลวดลายแตกแขนงออกไปมากมาย โดยเรียนรู้มาจากครูหม่อมชาวอเมริกาที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนา คริสต์ ได้สอนอาชีพนี้ให้แก่ชาวบ้านในจังหวัดแพร่ ซึ่งบ้านต้นไคร้มีบางส่วนที่เป็นชุมชนคริสต์เตียน ตั้งแต่วัยรุ่นคุณแม่ โดยยึดเป็นอาชีพขายส่งตลาดในกรุงเทพฯ ซึ่งเดิมจะทำลวดลายแบบง่ายๆ ปัจจุบัน มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมผ้าด้นมือบ้านต้นไคร้ หมู่ที่ 5 ตำบลช่อแฮ เป็นงานหัตถกรรมที่ทำ ด้วยมือทั้งหมด คือ งานเย็บผ้าด้วยมือตามลวดลายต่าง ๆ ของผ้าที่ได้กำหนดไว้บน ผืนผ้า สินค้า ประกอบด้วย หมอนอิง ผ้าคลุมเตียง ผ้าห่ม แต่ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้

Citation : ภาณุรังษี เตือนไธสง, ชยพล อินทรวงศ์ และดวงพร ปี่หัตถกิจกุล. (2566). ช่อแฮศรีเมือง : ทุนทางวัฒนธรรมกับแนว

ทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชน ตำบลช่อแฮ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. วารสารการบริหารการ

ปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(2) : 345-358; DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.xx>

ยอดการสั่งผลิตภัณฑ์ผ้าต้นมือลดลงตามสถานการณ์ แต่ยังสามารถพัฒนาต่อยอดเพิ่มมูลค่าในมิติ
 ทูทางวัฒนธรรมได้

8) ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งมงคล เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีจำหน่ายมากใน ต.ช่อแฮ โดยเฉพาะถนน
 เส้นเข้าสู่วัดพระธาตุช่อแฮ จากแยกทางหลวงแผ่นดิน หรือแยกสนามบิน จะพบร้านค้า ร้านของฝาก
 ที่จำหน่ายน้ำผึ้งตลอดสองข้างทาง จนมีคำกล่าวเรียกถนนสายเข้าสู่พระธาตุช่อแฮ ว่า “ถนนสาย
 น้ำผึ้ง” ซึ่งมีความหมายนัยยะของความเชื่อที่นิยมนำน้ำผึ้งมาถวายเป็นพุทธบูชาแล้วนำกลับไปเป็น
 ของฝาก/ของที่ระลึก หรือนำไปเป็นส่วนผสมยาพื้นเมืองแผนโบราณที่ใช้กินเป็นยาอายุวัฒนะบำรุง
 ร่างกาย เชื่อว่าผู้ให้และผู้รับน้ำผึ้งจะได้รับความหวานชื่นเป็นมงคลในชีวิต ตามรสชาติที่หอมหวาน
 ของน้ำผึ้งหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “น้ำผึ้งมงคล” ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งปัจจุบันนิยมนำมาของขวัญ/ของ
 ฝากเพื่อมอบให้กับญาติมิตรในเทศกาลต่าง ๆ เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่เก็บไว้ได้นาน แลมน
 นำไปรับประทานได้หลายรูปแบบ

9) ภูมิปัญญาการทำเครื่องจักสานและงานศิลปประดิษฐ์ใบตอง เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมเชิง
 สร้างสรรค์ ที่สามารถนำมาส่งเสริมการพัฒนาทูทางวัฒนธรรมในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้วยเป็น
 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สามารถนำมาต่อยอดการพัฒนาเป็นสินค้าและของที่ระลึกด้วยงานออกแบบ
 และพัฒนารูปแบบภาชนะและของที่ระลึกมงคล เช่น ตาแห้วมงคล ซึ่งเป็นเครื่องป้องกันสิ่งไม่ดี
 หรือสิ่งอัปมงคลตามความเชื่อคนล้านนา นิยมใช้แขวนที่ประตูบ้าน หรือรั้วบ้าน และงานศิลปะ
 ประดิษฐ์จากใบตองดอกไม้ประดิษฐ์ ยังเป็นงานหัตถกรรมที่เป็นทูทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมา
 ต่อยอดเป็นสินค้าที่ระลึก กรวยดอกไม้รูปเทียนเครื่องสักการะ ซึ่งสามารถสร้างงานสร้างรายได้
 เสริมให้กับผู้สูงอายุหรือเยาวชน ด้วยมีกรรมวิธีไม่ซับซ้อนและตัววัสดุธรรมชาติมีอายุการใช้งานวันต่อ
 วัน ประกอบกับในชุมชนตำบลช่อแฮ มีวัดที่มีชื่อเสียง 3 วัด คือ วัดพระธาตุช่อแฮ วัดพระธาตุจอม
 แจ้ง และวัดพระธาตุตอยเล้ง ที่มีผู้คนเข้ามาสักการะ เทียวชมตลอดปีที่เป็นลูกค้าหลัก นอกจากนี้
 งานประดิษฐ์จากการทำเครื่องจักสานในรูปแบบต่าง ๆ ยังสามารถออกแบบเป็นของที่ระลึก ภาชนะ
 ใส่ของฝากเช่น น้ำผึ้งมงคล สามารถจำหน่ายได้ตลอดไป

Citation : Duanhong, P., Indrawong, C. and Behattakijool, D. (2023). Cho Hae Sri Mueang : Cultural Capital and

the Creative Economy Development Guidelines in Cho Hae Sub-district Community, Mueang District,
 Phrae Province. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(2) : 345-358;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.xx>

บทสรุป (Conclusion)

ชุมชนตำบลช่อแฮ เป็นพื้นที่วัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดแพร่ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีประวัติศาสตร์ของพื้นที่อันยาวนาน การก่อสร้างองค์พระธาตุช่อแฮ คือ จุดกำเนิดของการประดิษฐ์วัฒนธรรม การประดิษฐ์ความเชื่อ จารีต การประดิษฐ์ประเพณี และงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ซึ่งกลายเป็นมรดกที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ส่งผลให้ชุมชนแห่งนี้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนตลอดปี ทำให้มีโอกาสดิบโตอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำมาต่อยอดเป็นกลไกเพิ่มมูลค่าในมิติเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่นี้ได้ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือ การสร้างมูลค่าสินค้า หรือ บริการที่เกิดจากความคิดภูมิปัญญาของมนุษย์ และทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนตำบลช่อแฮ ได้แก่ งานฝีมือและหัตถกรรม ศิลปะการแสดง งานทัศนศิลป์ งานออกแบบ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง (References)

- ไทยเบฟเวอเรจ บริษัทจำกัด (มหาชน). (2561). **ตำนานพระธาตุช่อแฮ**. หนังสือที่ระลึกในโอกาสงานกฐินพระราชทานวัดพระธาตุช่อแฮ พระอารามหลวง ประจำปี 2561. กรุงเทพฯ : ไชเบอร์พริ้นท์กรุ๊ป.
- พระธาตุช่อแฮ วัดพระอารามหลวง จังหวัดแพร่. (2554). **พระธาตุช่อแฮ**. หนังสือที่ระลึกเนื่องในวโรกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงยกปลีบัวทองคำ ประดิษฐานบนยอดพระเจดีย์พระธาตุช่อแฮ วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2554.แพร่ : เมืองแพร่การพิมพ์.
- พระศรีรัตนมุนี, อเนก ไยอินทร์ และดาวเหนือ บุตรสีทา. (2559). **การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น**. รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.